

Моніторинг окупаційних телеграм-каналів

у Херсонській, Запорізькій, Луганській та Донецькій областях

1 - 31 серпня 2023 року

Авторка

Ольга Білоусенко - аналітикиня, дослідниця дезінформації.

Дизайн

Вероніка Віноградова

Документ підготовлено Школою політичної аналітики НаУКМА за підтримки Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Рафт в Україні. Зміст цієї публікації є винятковою відповідальністю Рафт та його партнерів і не обов'язково відображає погляди USAID або уряду США.

Ключові меседжі окупаційних ТГ-каналів

Основні дані про звіт

Звіт написаний за результатами місячного моніторингу окупаційних телеграм каналів, які працюють на території тимчасово окупованих Росією областей України – Херсонської, Донецької, Луганської, Донецької та Криму. До вибірки увійшли 35 каналів, які таргетують контент на всі перелічені території.

Методологія

Щоденний моніторинг телеграм-каналів, які працюють на тимчасово-окупованих Росією територіях (як новоокупованих – із 2022 року, так і тих, які були окуповані у 2014), так і на звільнених від 2022 року. Період моніторингу – від 1 серпня 2023 року. Тобто йдеться передусім про окупаційні телеграм-канали.

Під окупаційними телеграм-каналами маємо на увазі ті, що орієнтовані на тимчасово окуповані території України, зокрема, в назві чи описі яких є згадка конкретного міста або регіону України, які перебували чи досі перебувають під окупацією з 2014 року; а також населених пунктів, які Росія планує/планувала захопити.

 4095 1428 185 93 58 44 20

 13 9 4

 200.8K 21:27

На окупованих територіях триває підготовка до виборів

Пояснення

Росія розгорнула активну кампанію підготовки до місцевих виборів на тимчасово окупованих територіях. Відтак в телеграм-каналах, контент яких таргетується на ці території, поширюють інформацію про самі вибори, про їхню важливість і цінність, адже вони є першими на цих територіях «в складі Росії». Також в ході моніторингу зустрічалися дописи з агітацією за кандидатів провладної російської партії «Єдина Росія». Зустрічалися також дописи із закликами прийти на вибори й проголосувати. Як саме проходять вибори в таких дописах переважно не згадувалося, як і не згадувалося, що їхня законність не буде визнаною жодною країною Заходу, як не були визнані так звані російські референдуми щодо приєднання кількох областей України до складу Росії. Так само в дописах не уточнювалося, чи буде це голосування саме вільним для виборців і без примусу, адже випадки голосувань під дулом автомату фіксувалися торік, в умовах так званих референдумів.

Також були дописи в яких йшлося про можливість віддаленого голосування та дострокового, у випадку якщо людина не може прибути на дільницю. Росії вигідно просувати меседжі про справедливе й необхідне голосування, яке буцімто допоможе змінити життя мешканців окупованих територій на краще.

Області: переважно Запорізька, Херсонська.

Цитата/приклад

1. [Заклик до голосування із лозунгом «Твой голос важен» в каналі «Новости ЛНР» 28 серпня 2023 року.](#)
2. [Допис із поясненням, що таке вибори, як вони відбудуватимуться на окупованих територія тощо.](#)
Канал «Администрация Каховского муниципального округа», 15 серпня 2023 року.
3. [Допис про готовність Токмакського району до голування.](#)
Канал «Токмак Пресс-Центр», 4 серпня 2023 року.

Українська армія знущається з цивільних на звільнених від Росії територіях

Пояснення

У ході моніторингу зустрічалися дописи в яких йшлося про українських військових, владу та Службу безпеки, які нібито знущаються з цивільних людей на вже звільнених від Росії територіях.

Самі українські території в таких дописах називали навпаки – тимчасово захопленими Україною.

Тобто Росія намагається змінити реальність й усталити думку про жорстоких українців, які знущаються з цивільних і від яких потрібно рятувати «простих людей». В такий спосіб Росія підживлює наратив про «українців-нацистів», які впродовж 9 років знущалися з людей на сході і півдні України.

Області: переважно Херсонська, Харківська.

Цитата/приклад

1. [Канал «Жизнь в оккупации», 1 серпня 2023 року.](#)

«Из временно оккупированной боевиками ВСУ территории правобережья Херсонской области к нам продолжает поступать достоверная информация о происшествиях с мирным населением.

31.07.2023 в 11:45 в Национальную полицию Украины поступило сообщение от дежурного фельдшера Херсонской областной клинической больницы о том, что в приемное отделение в 11:20 обратилась гражданка Украины Елена Сергеевна Р., 1998 г.р., прож: г.Херсон, ул. Московская 49 и сообщила, что во время совместного нахождения по вышеуказанному адресу ее изнасиловал военнослужащий Украины по имени Владислав который живет по соседству с ее домом. Помимо этого, военнослужащий украл с квартиры денежные средства в размере 37 тысяч гривен».

Росія відновлює Маріуполь та інші «зруйновані українською армією міста»

Пояснення

У ході моніторингу зустрічалися десятки дописів в яких йшлося про відбудову міст і селищ, які постраждали внаслідок війни. Акцент у таких дописах робився на участь Росії в так званій відбудові. Автори повідомлень фокусують увагу читачів на тому, що так звані «новоприбулим» містам допомагають відбудовувати дороги, школи, будинки, лікарні тощо саме росіяни – мешканці конкретних російських міст. Тобто здебільшого у повідомленнях наголошують, що, наприклад, мешканці міста Тула допомагають відновлювати дорогу в Токмаку. У такий спосіб автори хочуть створити видимість включеності росіян у відбудову й «прийняття» таких територій до складу Росії. Натомість у дописах не згадується, що українські території не потребували б капітальної відбудови, якби саме Росія не розпочала війни. Тобто по факту мешканці російських міст ліквідовують наслідки дій своїх співвітчизників.

Області: переважно Донецька, Запорізька.

Цитата/приклад

1. [Канал «Маріуполь наш», 23 серпня 2023 року.](#)

«Тульские строители продолжают ремонт придомовых территорий в Левобережном районе Мариуполя».

2. [Канал «Маріуполь наш», 15 серпня 2023 року.](#)

«Начали восстанавливать Мариупольский профессиональный лицей. Сейчас территорию освобождают от поврежденных фрагментов и мусора».

3. [Канал «Токмак Пресс-центр», 15 серпня 2023 року.](#)

«Шефы из Пензы при поддержке «Единой России» восстанавливают пострадавший от обстрелов ВСУ спорткомплекс в Токмаке».

Росія відновлює життя на окупованих територіях

Пояснення

У ході моніторингу зустрічалося чимало дописів про добру Росію й росіян, які займаються відновленням територій, які нібито занепастила Україна. Зокрема, у дописах йшлося про десятки відновлених шкіл, лікарень, про запуск на окупованих територіях різного роду виробництв тощо. Поширюючи такі меседжі Росія прагне створити видимість розвитку цих територій, а не навпаки — занепаду. Також в таких дописах Росія позиціює себе як країну-рятівницю, яка не завойовує території й руйнує життя тамтешніх людей, а нібито навпаки — все відновлює.

Області: Запорізька, Херсонська, Донецька, Луганська.

Цитата/приклад

1. [Канал «ДНР Онлайн», 28 серпня 2023 року.](#)

Допис про відновлену школу в Маріуполі.

2. [Канал «Мариуполь наш», 24 серпня 2023 року.](#)

Допис про відновлення в Маріуполі виробництва трамваїв.

3. [Канал «Мариуполь наш», 16 серпня 2023 року.](#)

Допис про ймовірну появу в Маріуполі нового заводу з виготовлення цегли.

Росія інтегрує мешканців окупованих територій до свого середовища, адже «повернула їх додому»

Пояснення

У ході моніторингу зустрічалися дописи про інтеграцію в російське середовище мешканців тимчасово окупованих територій України. Наприклад, у дописах йшлося, що в окупованих областях замінюють дорожні знаки українською на російськомовні. Мовляв, людям, які там живуть, так зручніше, адже вони буцімто росіяни. Також Росія запровадила різні норми, які допомагають людям інтегруватися. Точніше, змушують їх це робити. Наприклад, робочий стаж держслужбовців і загалом людей, які працювали в державних установах, тепер зараховуватиметься в умовах окупації. В окремих дописах йшлося, що дипломи медколеджів на окупованих територіях визнаватимуть в Росії тощо. Також були дописи, в яких повідомлялося, що Росія проводить вступну кампанію в навчальних закладах на окупованих територіях й готується розпочинати навчальний рік в школах за новими, російськими програмами. Всі ці дії потрібні Росії для викорінення на окупованих територіях всього українського й введення тамтешніх жителів в загальноросійський контекст без їхньої волі і вибору. Також було чимало дописів про впровадження різних російських норм на окупованих територіях. Наприклад, йшлося про спеціальне медичне страхування, яке відтепер мають отримати мешканці окупованих територій, щоб отримувати медичну допомогу; про нові податкові норми для підприємців і реєстрацію їх за російськими нормами тощо. Крім цього, зустрічалося багато в дописах, в яких стверджували, що Росія переводить навчальні заклади на окупованих територіях також на свій лад — свою систему навчання. Зокрема, замінює підручники в школах, проводить вступні кампанії тощо.

Області: Запорізька, Херсонська.

Цитата/приклад

[1. Канал «Токмак Пресс-центр», 23 серпня 2023 року.](#)

Допис із закликом підприємцям реєструватися за нормами російського законодавства.

[2. Канал «Бердянск наш», 24 серпня, 2023 року.](#)

Допис щодо переходу мешканців окупованих територій на нову систему оподаткування й вебінар щодо цього.

[3. Канал «9 лет. Дорога домой», 28 серпня 2023 року.](#)

Допис про участь вчителів з окупованих територій у загальноросійських заходах

Росія замінює все українське російським

Пояснення

У ході моніторингу впродовж місяця зустрічалися десятки дописів про інтеграцію в життя людей на окупованих територіях всього російського. Йдеться про інтеграцію російського у всі сфери людського життя. Як вже йшлося у звіті, Росія переводить окуповані території на свої закони, на свої правила, у тому числі переводить школи і виші на навчання за російськими програмами. Також Росія замінює всі дорожні знаки на окупованих територіях на російськомовні, а також книги в бібліотеках, підручники в шкільних бібліотеках. Окремий акцент Росія робить на заміну шкільних підручників з історії.

Області: Запорізька, Херсонська, Донецька, Луганська, Крим.

Цитата/приклад

1. [Канал «Токмак Пресс-центр», 10 серпня 2023 року.](#)
Допис про передачу книг з Росії в бібліотеку Токмака.
2. [Канал «Главное в Скадовске», 17 серпня 2023 року.](#)
Допис про заміну дорожніх знаків.

Росія допомагає дітям з окупованих територій оговтатися від війни

Пояснення

У ході моніторингу протягом місяця зустрічалися дописи про допомогу дітям з окупованих територій від Росії. Мовляв, Росія дбає про молоде покоління: йдеться і про допомогу матеріальну на етапі підготовки до нового навчального року, і про організацію відпочинку (на території Росії безпосередньо) і оздоровлення (також на території Росії). Інформації про те, чи повертаються ці діти додому після «відпочинку й оздоровлення» зазвичай немає. Поширюючи такі меседжі Росія створює для себе образ країни-рятівниці, яка допомагає людям, натомість замовчуючи свою справжню мету. Однак вивозячи українських дітей на свою територію, замінюючи підручники, відкриваючи свої школи, Росія втягує українських дітей у власний, російський контекст, викорінюючи все українське й замінюючи своїм. Також українських дітей залучають до різних загальноросійських свят, конкурсів, програм та проєктів, що вводить їх в загальноросійське середовище, не пропускаючи нічого українського. Також Росія переконує мешканців та мешканок окупованих територіях, що дбає про дітей відновлюючи навчальний рік, школи тощо.

Області: переважно Запорізька, Херсонська.

Цитата/приклад

1. [Канал «ДНР Онлайн», 24 серпня 2023 року.](#)

Допис про книги для дітей з так званої ДНР.

2. [Канал «Бердянск наш», 24 серпня 2023.](#)

Допис про відпочинок дітей на Волзі.

3. [Канал «Бердянск наш», 10 серпня 2023 року.](#)

Допис про участь українських дітей в російському конкурсі.

На окупованих територіях святкують російські державні свята. Зокрема, державні та релігійні

Пояснення

Наприкінці серпня в телеграм-каналах, які таргетують контент на окуповані території, зустрічалися десятки дописів зі згадками про російські свята, які відтепер відзначають на окупованих територіях, які нібито є вже частиною Росії.

Найбільше таких дописів стосувалися Дня прапора Росії – триколора. Також зустрічалися дописи про День російських десантних військ, релігійні російські православні свята. Наприклад, День успіння присвятої Богородиці. Така риторика щодо загальноросійських святкувань працює на глибоке занурення мешканців тимчасово окупованих територій України в російський контекст. Тобто тепер мешканці частини України святкують не день українського прапора, а день російського триколора.

Області: Крим, Запорізька, Луганська, Донецька, Херсонська.

Цитата/приклад

1. [Канал «Администрация города Мелитополя», 22 серпня 2023 року.](#)

Допис про святкування Дня прапора.

2. [Канал «Бердянск наш», 1 серпня 2023 року.](#)

Допис про святкування всеросійського Дня тилу на окупованих територіях.

3. [Канал «Бердянск наш», 28 серпня 2023 року.](#)

Допис про святкування релігійного свята.

Документ підготовлено Школою політичної аналітики НаУКМА за підтримки Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Зміст цієї публікації є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди USAID або уряду США